

Székelyföldi városok 2021-es költségvetéseinek összehasonlítása

Csak az fél a számoktól, aki fél a számonkéréstől – tartja a mondás. A költségvetési tervezésnél nincs számonkérés, ez még csak az álmódoszárról szól. Arról, hogy egy település, egy település vezetése mit szeretne megvalósítani az előtte álló naptári évben. A számonkérés jóval később, a költségvetési zárszámadás elfogadásakor történik, amikor az önkormányzati testület határozattal hagyja jóvá az apparátus egy éves munkáját.

Már a jóváhagyás pillanatában sok esetben homok kerül a szerkezetben, hiszen a települések éves költségvetését előző év végéig kellene jóváhagynia az önkormányzati testületnek. Azonban azáltal, hogy a települési költségvetések bevételeinek részét képezik az országos-, valamint a megyei költségvetésekből kapott visszaosztások, ez arra ítéli a településeket, hogy csak az országos-, illetve a megyei költségvetések elfogadása után tudják tárgyalni és megszavazni a települések költségvetését. A 2021-es év az előző évekhez hasonlóan újból azt hozta, hogy a települések az éves költségvetésüket négy hónap késéssel, csak az áprilisi hónap folyamán tudták elfogadni az országos költségvetés késése miatt.

A 2021-es év települési költségvetései több szempontból is érdekesek. Egyrészt a 2020-as helyhatósági választások után ez az első év, amelyben a választásokon nyertes új városvezetések tervezhették meg a települések jövőjét. Másrészt a járvány sújtotta 2020-as év után a 2021-es költségvetések mutatják meg, hogy az egyes települések mekkora lendülettel kezdik újra az életet. Ugyanakkor a 2021-es költségvetésekben már masszívan kell látszódnia az előző EU-s költségvetési ciklus lehívott forrásainak a felhasználása, valamint már látszódnia kell az EU által finanszírozott gigaprogram, az Országos Helyreállítási Tervre (PNRR) való felkészülés is a betervezett tervek és tanulmányok formájában.

A fentiek tükrében vettük górcső alá a székelyföldi városok 2021-es költségvetéseit. A 2020-as kedvező választási eredmény következtében Sepsiszentgyörgy, Csíkszereda, Székelyudvarhely, Gyergyószentmiklós és Kézdivásárhely mellett Marosvásárhelyt is bevettük az elemzett városok közé. Természetesen az elemzett városok nem ugyanabban a ligában futballoznak, így nagyon nehéz korrekt és objektív összehasonlítást végezni. Épp emiatt az abszolút értékek helyett költségvetési mutatószámokra és az egy lakásra visszaosztott összegekre helyeztük a hangsúlyt.

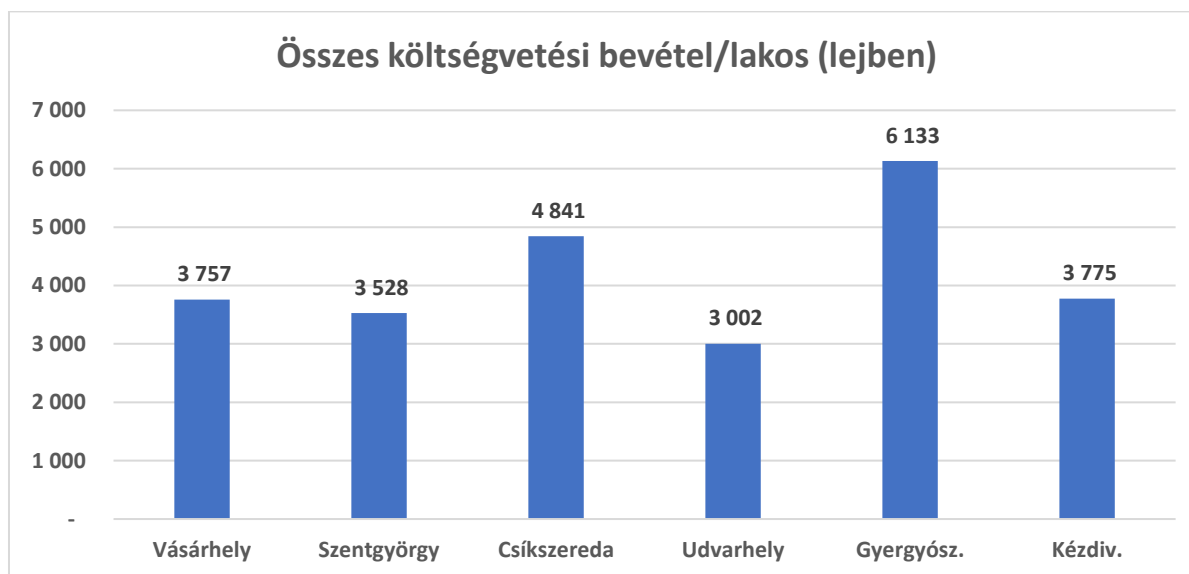
Az elemzés elején tisztázni szeretnénk két fontos fogalmat, amelyet rendszeresen kevernek a hozzászólók, és pedig a települések általános- és helyi költségvetéseit. A település általános költségvetése a nagyobb, az átfogóbb, hiszen magába foglalja a település helyi költségvetése mellett a költségvetésen kívüli tételeket is. Azonban az általános költségvetésnek a döntő hányadát a helyi költségvetés teszi ki, ugyanakkor erre a költségvetésre van valós befolyása a településeknek, a településvezetésnek. Emiatt a költségvetésösszehasonlító elemzések a helyi költségvetésekre vonatkoznak, nem az általános költségvetésekre.

Az elemzést a hat város költségvetésének a bevételi oldalával kezdjük. Az önkormányzatok bevétele négy fontosabb részre osztható: egyrészt a saját jövedelmek (helyi adók és illetékek, stb.), amelyek mértéke a lakosság és cégek vagyoni állapotát tükrözi, másrészt a megtermelt jövedelemadóból történő visszaosztás (65%-ot osztanak vissza a településeknek), amely a településen dolgozó személyek jövedelmeit tükrözi, harmadrészt a központi költségvetésből történő visszaosztás, amely az egyes városvezetés politikai lobbyerejét tükrözi, negyedrészt a lehívott EU-s pályázati források, amelyek az adott város hivatali apparátusának hatékonyságát, ügyességét tükrözi. A hat város a 2021-es évre a következő összegeket tervezi a fenti struktúrában (ezer lejben):

TERVEZETT BEVÉTELEK (ezer lejben)	Vásárhely	Szentgyörgy	Csíkszereda	Udvarhely	Gyergyósz.	Kézdiv.
Bevételek összesen, amiből:	504 570	192 802	179 986	102 847	111 985	63 947
Saját bevételek (helyi adók és illetékek, stb.)	124 274	60 200	40 309	40 216	17 380	20 968
Személyi jövedelemadó (04.02 kód)	206 189	74 331	62 098	34 505	12 628	21 385
Kormányzati támogatások (00.18 kód)	54 695	11 963	24 368	11 847	52 847	8 268
EU-s projektek (48.02 kód)	119 412	46 307	53 210	16 278	29 131	13 325

Az abszolút értékeket tartalmazó táblázatból már pár érdekes információ kiolvasható. Egyrészt a négyszer akkora lakosságú Marosvásárhely költségvetési bevétele alig 2 és félszerese a Csíkszeredainak. Másrészt a feleakkora lakosságú Gyergyószentmiklós költségvetési bevételei meghaladják a Székelyudvarhelyét. Érdekes részlet az is, hogy Csíkszeredában közel kétszer annyi jövedelemadó visszaosztás folyik be, mint Székelyudvarhelyre, míg a helyi adók és illetékek esetében szinte ugyanannyit tervezett be a két város. Kormányzati támogatás és EU-s projektek esetében Székelyudvarhely és Kézdivásárhely tervezett a legkevesebbet, ami meg is látszik a költségvetési főösszegén a két városnak.

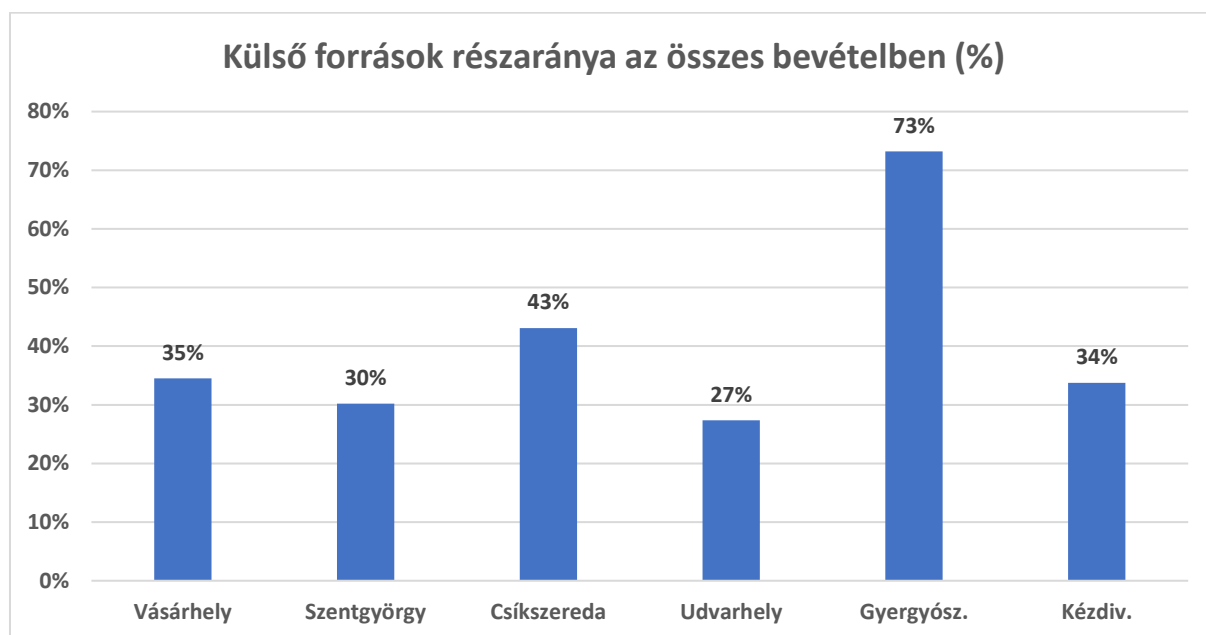
A bevételi oldal esetében két mutatószámot emeltünk ki, egyrészt az egy lakosra jutó bevételeket, másrészt pedig az idegen források részarányát a bevételeken belül.

Az egy lakosra jutó bevételeknél Gyergyószentmiklós vezet a sort, amelynek oka a bevételeket tartalmazó táblázatban is fellelhető nagy mértékű kormányzati támogatásoknak és EU-s projekteknek köszönhető. A legkevesebb egy lakosra jutó bevétellel Székelyudvarhely rendelkezik, amely bevétel kevesebb, mint fele a gyergyószentmiklósinak, amelynek oka a külső finanszírozások elmaradásában keresendő.

A második mutatószám a külső források részaránya a helyi költségvetésben. Ez a részarány két dolog miatt is fontos: egyrészt, ha magas a külső források részaránya, az azt jelenti, hogy az önkormányzat nem a helyi lakossággal fizteti meg a város fejlesztését, másrészt amely város nem képes külső forrásokat bevonni, az nem tud nagy volumenű fejlesztéseket megvalósítani. Ennek oka, hogy az igazán

nagy fejlesztési projekteket nem lehet helyi bevételekből megvalósítani, mivel azok épp, hogy elégségesek a kötelező feladatok ellátásához.

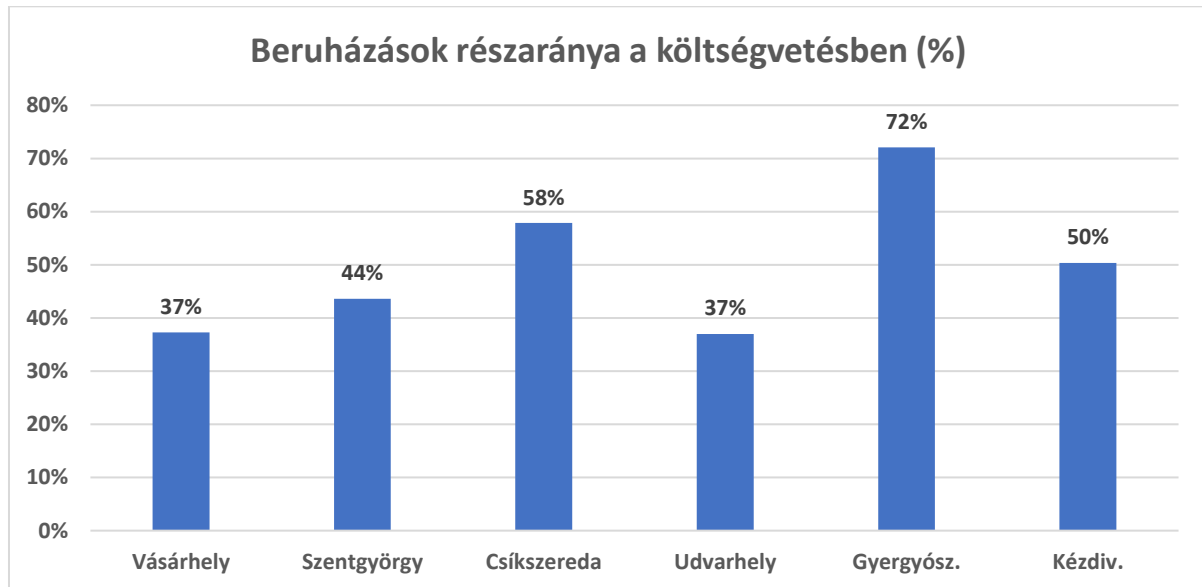
A külső források a részaránya Gyergyószentmiklóson a legnagyobb (közel háromnegyede a bevételeknek), ami az elmúlt években összeállított és leszerződött kormányzati- és EU-s projektek lehívásának köszönhető. A legkisebb arányú külső forrással Székelyudvarhely rendelkezik (alig haladja meg a költségvetése egynegyedét), amely városnak még mindig nem sikerült számottevő összegeket lehívnia a korábbi években megnyert EU-s projektjeiből.

Az elemzett hat város költségvetésének kiadási oldala nagyságrendekben követi a bevételi részt, hiszen csak abból lehet költekezni, amit bevételeznek az önkormányzatok. A két oldal közt mégis fellelhető eltérést az előző évből megmaradt összegek (maradványok) idei évi kiadásaiba való belefoglalás jelenti. A legnagyobb eltérést a bevételek és kiadások között Csíkszereda esetében látunk, amely város 61,7 millió lej maradványértéket hozott át 2020-ból, amelyet a város teljes egészében beruházásokra tervez felhasználni. Székelyudvarhely esetében ez a különbség 12,6 millió lej, amelyet szintén beruházásra használnak fel.

TERVEZETT KÖLTSÉGEK (ezer lejből)	Vásárhely	Szentgyörgy	Csíkszereda	Udvarhely	Gyergyósz.	Kézdiv.
Kiadások összesen, amiből:	504 570	195 460	241 712	115 454	113 493	70 000
Működési költségek	316 338	110 202	101 883	72 723	31 700	34 759
Beruházási költségek	188 232	85 258	139 829	42 731	81 794	35 241
Hivatali működés és fejlesztés (51.02 kód)	56 925	18 651	21 504	27 918	8 736	6 229
Oktatási költségek (65.02 kód)	60 936	41 609	71 677	13 438	12 947	15 072
Kultúra, sport, ifjúság, vallás (67.02 kód)	30 470	33 355	30 333	21 446	9 568	12 682
Utak fejlesztése (84.02 kód)	140 421	23 473	46 604	17 145	11 462	9 346

Mindamellet, hogy sok kötelező jellegű feladatot látnak el az önkormányzatok, a költségek struktúrájában mégis jelentős különbségeket fedezhetünk fel. A legelső, és egyben a legjelentősebb különbség, hogy a városok mennyit költenek a költségvetésükből a városműködtetésre és mennyit a

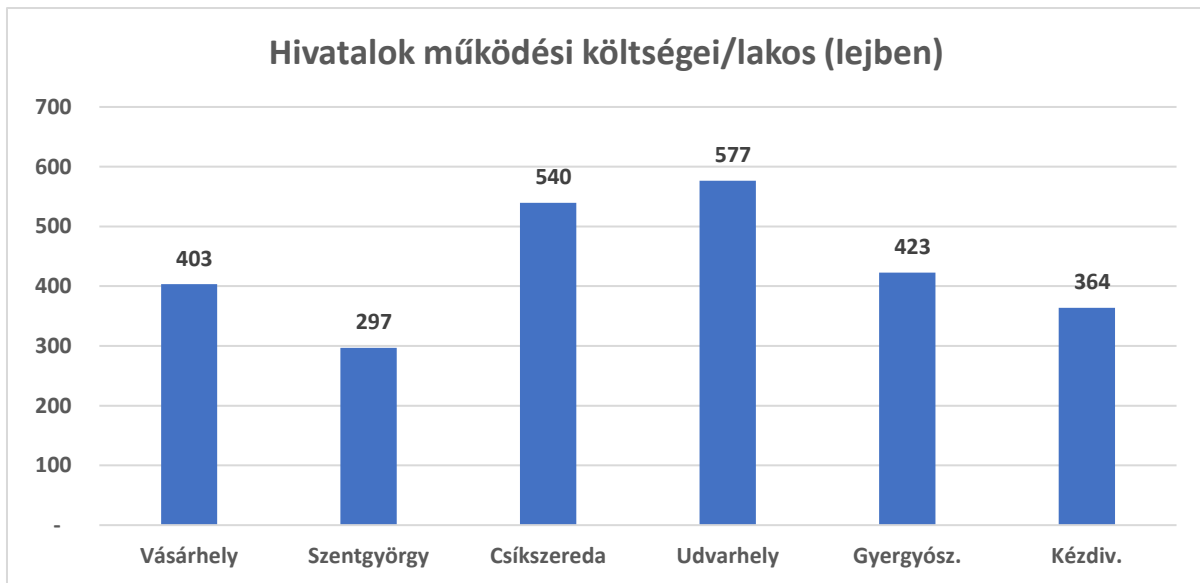
fejlesztésre. Ez azért fontos, mert egy város lakóinak az életminősége nagymértékben a városban megvalósuló beruházásoktól függ. Amely város a költségvetése nagy részét a működésre fordítja, az nem tud előremutató fejlesztéseket megvalósítani.

A költségvetéséből Gyergyószentmiklós fordítja a legnagyobb részarányt beruházásokra, amely arány eléri a város költségvetésének szinte a háromnegyedét. Ez egyértelműen a lehívott kormányzati és EU-s támogatásoknak köszönhető. Csíkszereda és Kézdivásárhely a költségvetésének több mint felét tervezi beruházások megvalósítására. Marosvásárhely és Székelyudvarhely az a két város, ahol a költségvetések alig egyharmadát költik beruházásokra.

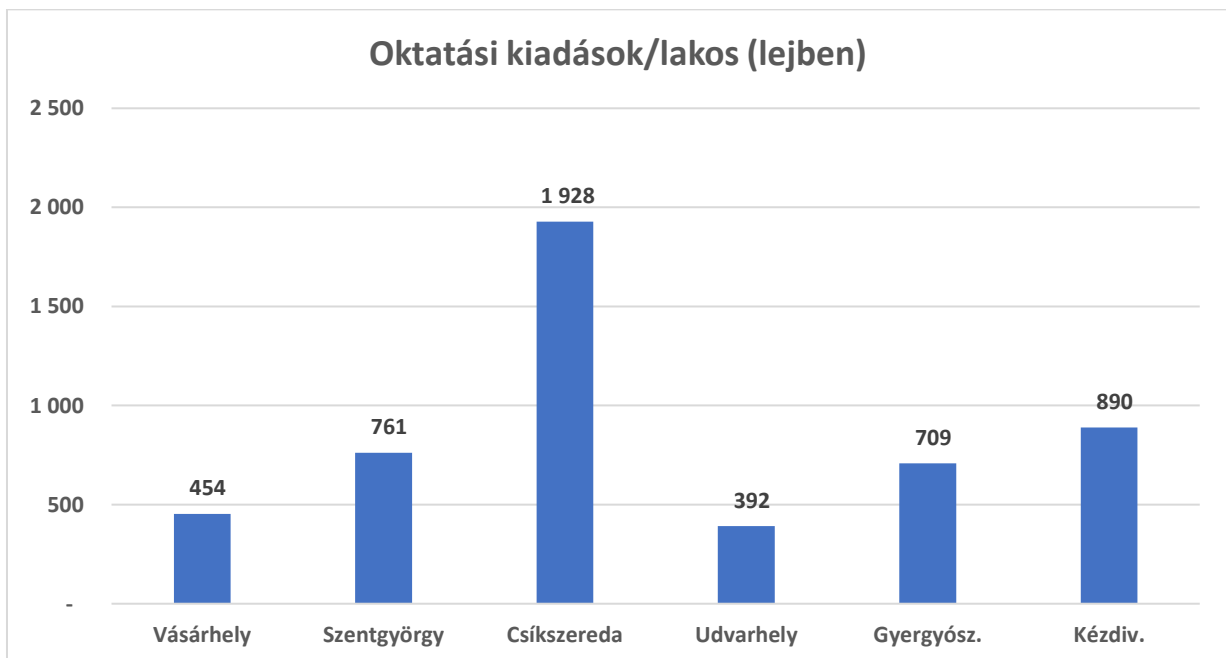
Egy települési költségvetés minden fejezetének részletes elemzésére helyszűke miatt nem térhetünk ki. De a lakosság szempontjából legfontosabb tételeket a következőkben megpróbáljuk áttekinteni.

Mindig kényes téma, hogy az egyes városok mennyit költenek a polgármesteri hivatal fenntartására. Annak érdekében, hogy összehasonlíthatóak legyenek a számok, egy lakosra visszaosztva vizsgáltuk ezt a költségtételt. Ugyanakkor arra is kitértünk, hogy a fejlesztési költségeket (58-as és 70-es kód) kivontuk a hivatali fenntartás (51.02) fejezetből annak érdekében, hogy azokkal a költségekkel ne terheljük a működtetést. Az így összeállított ábrából az olvasható ki, hogy az egyes városokban mennyibe kerül egy adófizető állampolgárnak a hivatal működése.

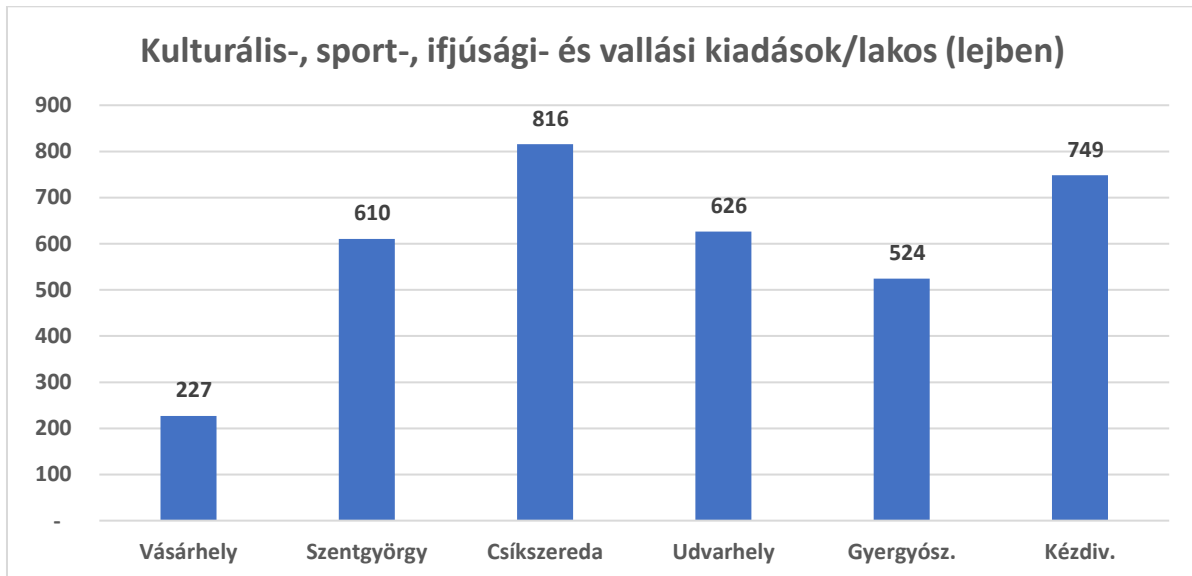
A fenti grafikon számai alapján a székelyudvarhelyi és csíkszeredai polgármesteri hivatalok működtetése kerül a legnagyobb összegbe, amelyek esetében az egy lakosra jutó működési költség szinte duplája a leginkább spóroló sepsiszentgyörgyi hivatalnak.

Minden város életében kiemelt fontosságú az oktatás finanszírozása, hiszen az oktatás, a gyerekek tudásába való befektetés jelenti a jövőt. Az oktatási intézmények személyi kiadásai (a tanárok és a kisegítő személyzet fizetése) nem része a városok költségvetésének, azt az oktatási minisztérium finanszírozza. A helyi költségvetésekben az oktatási intézmények működtetési és fejlesztési költségei vannak belefoglalva.

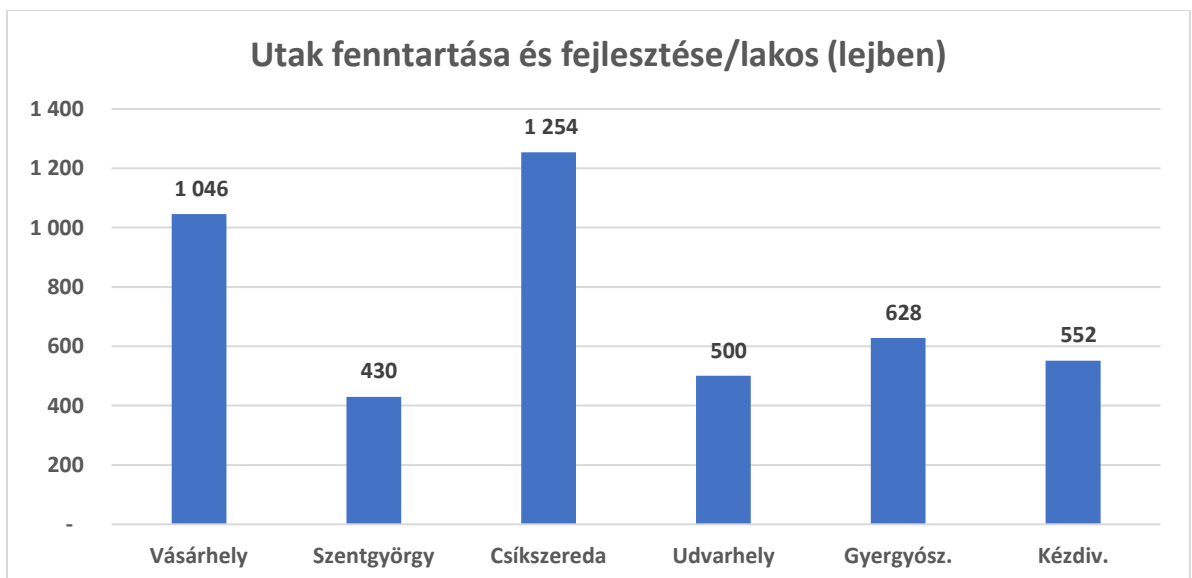
Az egy lakosra jutó oktatási költségek tekintetében Csíkszereda nagyságrendekkel vezeti a mezőnyt, ami a nagyszögű iskolafelújítási pályázatoknak köszönhető. A legkevesebb egy lakosra jutó oktatási kiadása Székelyudvarhelynek és Marosvásárhelynek van, amely összegek kevesebb mint felét teszik ki a jóval kisebb Gyergyószentmiklós vagy Kézdivásárhely egy lakosra jutó oktatási kiadásainak.

A kultúra, sport, ifjúság és vallási tevékenységek finanszírozása szintén egy fontos terület az önkormányzatok feladatai között. Az összehasonlíthatóság érdekében ez esetben is egy lakosra vetítve vizsgáltuk ezeket a kiadásokat.

Ezen költségek esetében Csíkszereda és Kézdivásárhely vezet, a sort pedig Marosvásárhely zárja, ahol alig egynegyedét költik kultúrára és sportra, mint az előbbi két városban. Ez azért is meglepő, mert Vásárhelyt a régió kulturális központjaként tartják számon az emberek, ugyanakkor a sportélet területén is kiemelkedő helyet foglal el a város.

Minden ember a saját bőrén, vagy épp a saját kocsián érzi az önkormányzatok által kezelt helyi utak állapotát. Épp ezért szintén egy érzékeny téma, hogy az önkormányzatok mennyit költenek az utak karbantartására és fejlesztésre.

A legnagyobb mértékű úthálózati fejlesztéseket Csíkszeredában és Marosvásárhelyen terveznek a 2021-es költségvetések szerint. Az előző két város összegeinek kevesebb, mint felét költi az utakra Sepsiszentgyörgy és Székelyudvarhely ebben az évben.

Végezetül... a konklúziót a kedves olvasóra bízunk. Tudjuk, hogy a számok makacs dolgok, épp ezért nem is szorulnak bővebb kommentárra. Az elemzésben használt számok a hat város nyilvánosan

közzétett költségvetéséből kerültek átvételre. Az egyes számok mögött természetesen lehetnek olyan részletkérdések, amelyek árnyalják a számok mutatta valóságot. Azonban mi óvtuk magunkat attól, hogy minden számhoz magyarázatokat keressünk az érintett városoktól, hiszen akkor tízekkora anyagba sem tudtuk volna összefoglalni a mondanivalónkat. De ugyanakkor annak is tudatában vagyunk, hogy minden várost szigorú keretek között tart a törvénykezés a költségvetés összeállítását illetően, így nem igazán lehet magyarázkodásra adó okot találni. A hivatalosan közzétett számok objektív elemzése egy olyan valóságot tükröz, amelyekből egyrészt a lakosók megismerhetik az egyes városok vezetéseinek 2021-re vonatkozó terveit, másrészt az egyes városok vezetői egy benchmarking elemzésnek megfelelően tanulságokat vonhatnak le a saját működésükre vonatkozóan.

Azonban azt is fontos megjegyeznünk, hogy minden költségvetés annyit ér, amennyit megvalósítanak belőle! A települések elfogadott költségvetései az önkormányzati képviselők álmait tükrözik, de ezek valóra váltása már a hivatali apparátus feladata. Ha ténylegesen valós képet akarunk kapni egy város költségvetési működéséről, akkor figyelemmel kell kísérjünk az év végi zárszámadásokat is, hiszen azokból derül ki, hogy az egyes hivataloknak mennyire sikerült a tanácsosok által megálmodott terveket kivitelezniük.

(a szerző a Románia Magyar Közgazdász Társaság székelyudvarhelyi szervezetének vezetője)